

ЗНЕБАРВЛЕННЯ ТА ДЕТОКСИКАЦІЯ ІНДИГОКАРМІНУ ЗА УЧАСТІ НОВОЇ ЛАККАЗНО-МЕДІАТОРНОЇ СИСТЕМИ

Зосенко О. О.¹, Сергєєва Ю. Ю.¹, Куш О. В.^{1,2}, Компанець М. О.², Шендрик О. М.¹

¹Донецький національний університет імені Василя Стуса

²Інститут фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л. М. Литвиненка НАН України
serheieva.yu@donnu.edu.ua

Синтетичні барвники різної структури широко використовуються в текстильній, паперовій, харчовій промисловості. Навіть невелика їхня концентрація у стічній воді може призвести до екологічних проблем, оскільки більшість барвників є токсичними, мутагенними або канцерогенними, а також стійкими до фізико-хімічних методів очищення. Для деградації органічних барвників часто використовують біокаталітичні системи за участі ферментів.

Лаккази *Trametes versicolor* представляє собою фермент класу оксидоредуктаз, яка здатна каталізувати процеси деградації різних видів сполук, таких як поліциклічні ароматичні вуглеводні, хлор- та амінофеноли, бензилові спирти і проявляє високу ефективність в процесах розкладання лігніну, фармацевтичних препаратів, барвників, пестицидів. Для підвищення ефективності каталізу лакказою, використовують окисно-відновні медіатори. Нами вперше запропоновано новий медіатор для лаккази *Trametes versicolor* – 3-(гідроксиіміно)пентан-2,4-діон (ГПД). Це органічна сполука яка відноситься до класу оксимів, має слабкий О-Н зв'язок і легко утворює іміноксильні радикали $R_2C=NO^{\bullet}$, які є досить стабільними. Біокаталітичну систему лаккази *Trametes versicolor* – ГПД використовували для знебарвлення та детоксикації синтетичного барвника індигокарміну (ІС), який широко використовується в текстильній, харчовій, косметичній промисловості.

ІС має характерну смугу поглинання $\lambda_{\max} = 614 \text{ нм}$, $\epsilon = 15974 \text{ М}^{-1} \times \text{см}^{-1}$ в УФ-видимій області спектру, що дає можливість досліджувати кінетику його витрачання при каталізованому лакказно-медіаторною системою окисненні киснем. Деколонізація ІС у цитратно-фосфатному буфері при рН 4,5 та $T = 308 \text{ К}$ у присутності тільки лаккази *Trametes versicolor* або тільки медіатора ГПД перебігає дуже повільно. Натомість, у присутності біокаталітичної системи лаккази-ГПД індигокармін знебарвлюється за 70 хв, розчин стає прозорим і смуга поглинання повністю зникає. Для оцінки стійкості та продуктивності лакказно-ГПД системи для багаторазового процесу деколонізації було проведено циклічне дослідження знебарвлення ІС. Один цикл включав в себе повну деколонізацію 20 мМ ІС у присутності $0,497 \text{ мг/мл}$ лаккази та 5 мМ ГПД в цитратно-фосфатному буфері рН 4,5 та $T = 308 \text{ К}$. Дослідження проводили спектрофотометрич-

ним методом, цикл повторювали додаванням в систему початкової концентрації ІС (Рис.). Спостерігали повне знебарвлення ІС від циклу до циклу та зменшення швидкості деколонізації ІС від $5,2 \text{ нМ} \times \text{с}^{-1}$ до $3,7 \text{ нМ} \times \text{с}^{-1}$, що може бути обумовлене витрачанням ГПД в системі або інактивацією фермента. Отримані дані демонструють потенціал ГПД як редокс-медіатора для каталізованої лакказою *Trametes versicolor* деградації розчинів

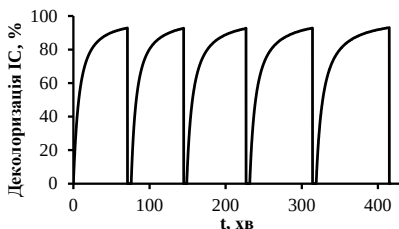

Рис. Деколонізація 20 мМ індигокарміну в лакказно-медіаторній системі при повторному додаванні початкової концентрації індигокарміну

синтетичного барвника ІС. Досліджувана біокаталітична система дуже швидко і ефективно знебарвлює розчин ІС, а також зменшує токсичність барвника.